

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: +420 221 183 585
E-mail: michaela.dimitrova@soc.cas.cz

Jaké chování je pro nás morálně přijatelné?

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2008, v08-03</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>3. 3. – 10. 3. 2008</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1028</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OV.105</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>10. duben 2008</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Michaela Dimitrová</i>

V březnu 2008 se Centrum pro výzkum veřejného mínění ve svém výzkumu zabývalo přijatelností některých způsobů chování v české společnosti. Respondentům byla předložena baterie obsahující 24 položek resp. 24 různých druhů chování, přičemž u každého z nich vyjadřovali, do jaké míry je ve svých očích považují za morálně akceptovatelné. Toto hodnocení prováděli dotázaní pomocí předložené desetibodové škály, kde 1 znamenala, že toto chování pro ně není přijatelné nikdy, a naopak 10 vyjadřovala, že daný druh chování je pro ně přijatelný kdykoliv. Výsledné postoje české veřejnosti jsou zachyceny v grafu 1.

Nejméně morálně přijatelné je pro české občany řízení pod mírným vlivem alkoholu – v tomto případě se do kategorie 1 a 2 v rámci výše popsané škály zařadilo sedm Čechů z deseti. Jako druhá nejméně přijatelná je pro české občany situace, kdy si někdo nehledá práci a žije jen z podpory a darů (64 %). Téměř stejný podíl občanů pak považuje za morálně nepřijatelné uvádět nepravdivé údaje při žádosti o sociální podporu (63 %). Nadpoloviční většina

české populace pak také odsuzuje rvačky s policií (57 %) a kouření marihuany nebo hašiše (54 %). Pro polovinu Čechů je nemyslitelné zaměstnávání lidí načerno (49 %).

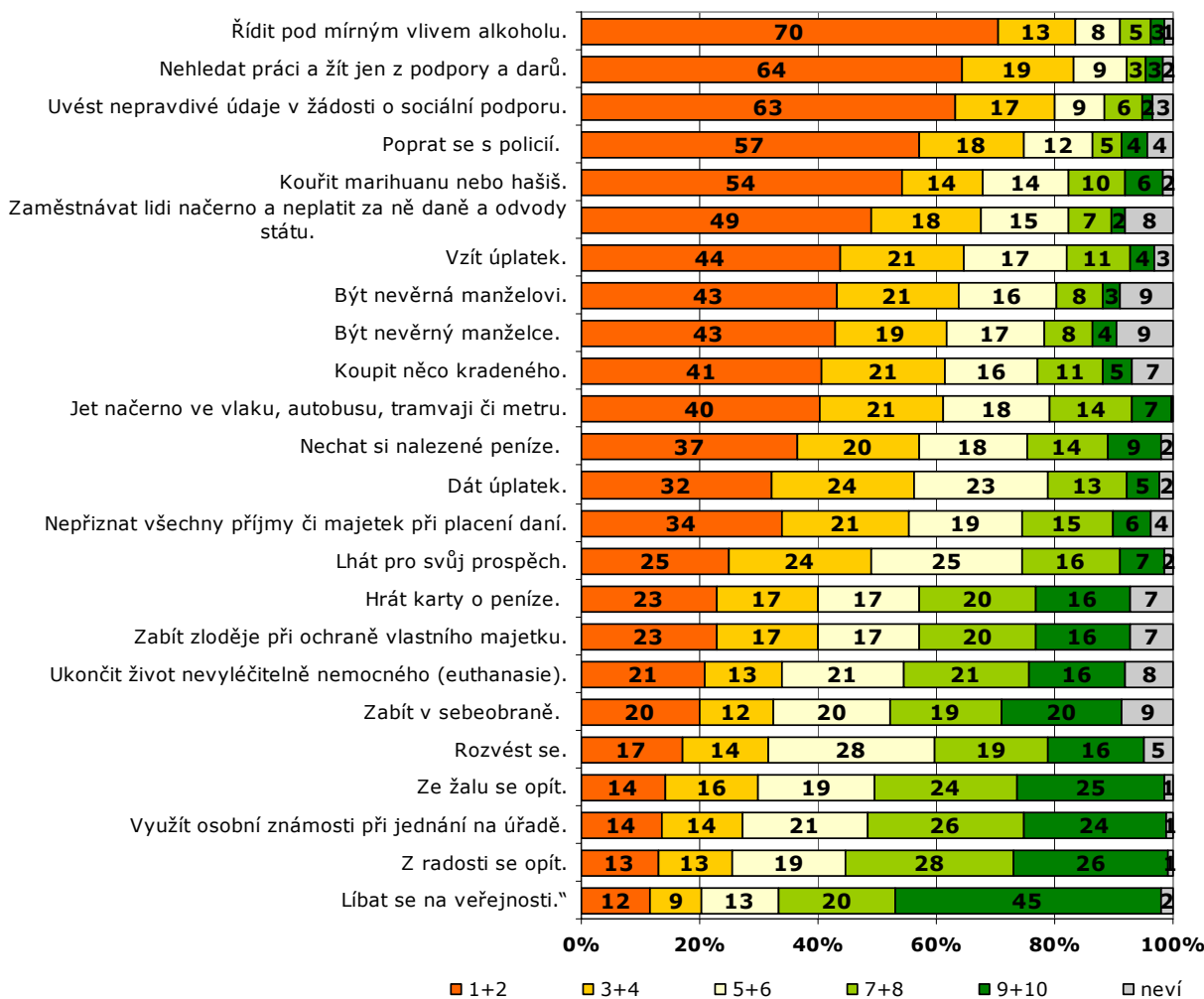
Poměrně dosti odmítavě se Češi staví i k braní úplatku a nevěře. Tyto situace negativně vnímají více jak dvě pětiny české populace. Konkrétně vzetí úplatku je jednoznačně nepřijatelné pro 44 % osob. Nevěru odsuzuje 43 %, a to jak v případě nevěry manželovi i manželce.

Pro přibližně třetinu obyvatel ČR je zcela morálně nepřijatelné nechat si nalezené peníze (37 %), dále také nepřiznání všech příjmů a majetku při placení daní (34 %) a 32 % též odsuzuje nabídnutí úplatku. Pro srovnání je zajímavé, že poslední jmenovaná situace je neakceptovatelná pro o 12 % méně osob, než je tomu v případě přijetí úplatku. Čtvrtina Čechů také morálně odsuzuje lhaní ve svůj vlastní prospěch.

Nejvíce vyrovnané jsou postoje veřejnosti týkající se hraní karet o peníze, zabití zloděje při ochraně vlastního majetku a euthanasie. V těchto případech jsou odpovědi českých občanů rozptýlené poměrně rovnoměrně v celé šíři postojového spektra. Morálně nepřijatelné jsou tyto tři jmenované okolnosti pro více jak pětinu dotázaných. Určitá postojová nejednoznačnost je v rámci české veřejnosti pozorovatelná též ve vztahu k zabití v sebeobraně a rozvodu. Striktně odmítavé stanovisko zde vyjadřuje přibližně pětina Čechů, ovšem jedná se o srovnatelný podíl s občany, kteří sdílejí právě opačný názor.

U zbývajících situací v naší společnosti již poměrně jednoznačně převládá určitá benevolence, neboť opití se ze žalu je neakceptovatelné pro 14 % osob, oproti čtvrtině Čechů s opačným stanoviskem. Velmi obdobně jsou pak podíly odpovědí rozloženy i v souvislosti s využíváním osobních známostí při jednání na úřadech a opití se z radosti. Nejvíce shovívaví jsou čeští občané k líbání se na veřejnosti, které jednoznačně odmítá 12 % osob, zatímco opačný postoj zaujímá necelá polovina Čechů (45 %).

Graf 1: Morální přijatelnost některých druhů chování¹ (v %)

Pozn.: Položky v grafu jsou řazeny sestupně dle součtu kategorií „1+2“ a „3+4“.

Tabulka 1: Morální přijatelnost některých druhů chování – časové srovnání (vážené průměry)

	9/2005	3/2007	3/2008
Řídit pod mírným vlivem alkoholu.	2,37	2,42	2,37
Nehledat práci a žít jen z podpory a darů.	2,51	2,58	2,51
Uvést nepravdivé údaje v žádosti o sociální podporu.	2,69	2,72	2,57
Poprat se s policií.	2,66	2,72	2,86
Zaměstnávat lidi načerno a neplatit za ně daně a odvody státu.	3,09	3,24	3,11
Kouřit marihuanu nebo hašiš.	2,80	2,89	3,26
Být nevěrná manželovi.	3,06	3,75	3,31
Být nevěrný manželce.	3,24	3,76	3,42
Vzít úplatek.	3,52	3,39	3,54
Koupit něco kradeného.	3,47	3,81	3,64
Jet načerno ve vlaku, autobuse, tramvaji či metru.	3,65	4,04	3,91
Dát úplatek.	4,09	4,08	4,12
Nechat si nalezené peníze.	4,18	4,38	4,14

¹ Znění otázky: „Budu Vám postupně číst různé druhy lidského chování a Vy mi prosím řekněte, do jaké míry je považujete za morálně přijatelné. Odpovídejte pomocí karty, kde 1 znamená, že je nepovažujete za přijatelné za žádných okolností a 10 naopak, že jsou přijatelné podle Vás kdykoliv“.

Nepřiznat všechny příjmy či majetek při placení daní.	4,12	4,41	4,16
Hrát karty o peníze.	4,15	4,43	4,57
Lhát pro svůj prospěch.	4,26	4,52	4,59
Zabít zloděje při ochraně vlastního majetku.	4,66	5,08	5,18
Ukončit život nevléčitelně nemocného (euthanasie).	5,07	5,26	5,43
Rozvést se.	4,86	5,76	5,52
Zabít v sebeobraně.	4,90	5,43	5,64
Ze žalu se opít.	5,38	6,07	6,09
Využít známosti při jednání na úřadě.	5,98	6,44	6,26
Z radosti se opít.	5,70	6,28	6,37
Líbat se na veřejnosti.	6,63	7,34	7,19